

observaties	handreikingen
Alle materialen liggen klaar voor een vlot verloop van de les.	

De leerkracht bespreekt de doelenplaat en activeert de kinderen door het onderzoekje uit te voeren.	Start alle lessen taal verkennen met het onderzoekje. De kinderen kunnen taal dan eerst actief voelen en ervaren, voordat de instructie en de verwerking volgen. Zo worden alle fasen doorlopen van het model van de activerende didactiek van Peter Arno Coppens. Dit model heet: voelen – vatten – verwerken. Hierdoor zullen kinderen taal beter snappen en er meer plezier aan beleven. Bij het onderzoekje gaat het om de eerste fase van het model: het voelen.
---	---

De leerkracht bespreekt het lesdoel a.h.v. 'Dit ga je leren' op het instapkaartje.	
De leerkracht bespreekt a.h.v. 'Dit moet je weten' wat de kinderen moeten weten of kunnen om het lesdoel te behalen.	
De leerkracht maakt een koppeling tussen het instapkaartje en het onderzoekje.	Door deze koppeling te maken krijgen de kinderen meer zelfvertrouwen. Ze hebben zojuist bij het onderzoekje een taalaspect ervaren, waarover ze al iets voelen, weten of kunnen. Als de leerkracht vertelt dat de informatie in het instapkaartje hierbij aansluit, gaan ze met meer vertrouwen de fase van instructie in: het vatten.
Bij een les over zinsdelen of woordsoorten wijst de leerkracht op het bordje en op de bijbehorende bladzijde(n) van het opzoekboekje.	Boven aan het instapkaartje op het digibord hangt een bordje 'zinsdelen' of 'woordsoorten'. Voor de kinderen is het onderscheid tussen zinsdelen en woordsoorten nog niet altijd duidelijk of nog niet geautomatiseerd. Daarom is het belangrijk dat de leerkracht op het bordje wijst. De kinderen leggen vervolgens de juiste bladzijde(n) van het opzoekboekje klaar. Dit voorkomt dat de kinderen de zinsdelen en woordsoorten door elkaar gaan halen. Het opzoekboekje is een belangrijk hulpmiddel tijdens de instructie over zinsdelen of woordsoorten.
De leerkracht geeft een kernachtige instructie bij het lesdoel. De leerkracht gebruikt hierbij de voorbeelden van het instapkaartje.	De voorbeelden van het instapkaartje zijn zorgvuldig gekozen en voorkomen cognitieve verwarring. Bij zelfbedachte voorbeelden gaat dit nog weleens mis. Daarom adviseren we gebruik te maken van de gegeven voorbeelden.
De leerkracht gebruikt indien nodig de extra voorbeelden en/of de herhaling van een onderliggend doel.	De lessen van taal verkennen hebben een zorgvuldige opbouw. Vrijwel altijd is er bij een nieuw lesdoel sprake van een onderliggend doel, dat al aan bod is geweest. De leerkracht kan het instapkaartje van het onderliggende doel

	eventueel nog eens laten zien en bespreken. De relevante instapkaartjes staan in de digibordsoftware bij hulpmiddelen – aanbevolen. Alle andere instapkaartjes staan bij hulpmiddelen – overig.
De leerkracht bespreekt het belang van de les m.b.v. 'Dit kun je ermee'.	

Stap 3: Samen doornemen

Voordoen – De leerkracht modelt het toepassen van het lesdoel in een oefening (hardop denkend voordoen).	De voorbeelden in de oefeningen zijn zorgvuldig gekozen en voorkomen cognitieve verwarring. Bij zelfbedachte voorbeelden gaat dit nog weleens mis. Daarom adviseren we gebruik te maken van de gegeven oefeningen.
Zelf doen – De leerkracht laat het lesdoel in tweetallen toepassen in een oefening. Er is interactie tussen de kinderen. De leerkracht loopt rond en observeert of zij het begrijpen.	
Zelf doen – De leerkracht bespreekt de oefening na om het begrip te controleren. De leerkracht vraagt door bij zowel de goede als de foute antwoorden: Waarom...? Hoe weet je dat ...? De leerkracht geeft feedback en stuurt zo nodig bij.	Door de nabespreking kun je als leerkracht niet alleen het begrip controleren, maar ook directe feedback geven. Laat de kinderen hun antwoord uitleggen en/of hun denkstappen verwoorden. Zo krijg je een inkijkje in het hoofd van de kinderen: hoe hebben ze nagedacht? Het is belangrijk de tijd te nemen voor deze nabespreking. Zorg dat de kinderen bij het verwoorden een grote rol krijgen.

Stap 4: Zelfstandig werken

De leerkracht laat de kinderen 'Eerst proberen' maken en bespreekt de oefening na om het begrip te controleren.	
De leerkracht laat de kinderen gedifferentieerd en zelfstandig werken: ze beginnen met de *- of met de **-oefening. Elk kind doorloopt minimaal twee niveaus.	Het is niet nodig om alle opdrachten volledig door te nemen. Eventueel kan de leerkracht een korte werkinstructie geven en/of de onduidelijke afbeeldingen bespreken.
De leerkracht loopt rond en geeft kinderen complimenten en eventueel hulp.	
De leerkracht inventariseert of er kinderen zijn die verlengde instructie nodig hebben.	Taalzwakke kinderen die al langer werken met <i>Taal actief 5</i> profiteren vooral van begeleide oefening: het maken van de oefeningen onder begeleiding van de leerkracht. Verlengde instructie (zie achter in de handleiding) is vaak niet nodig.
De leerkracht laat kinderen die klaar zijn in het oefendeel verder oefenen met eerder aangeboden doelen.	

Stap 5: Reflectie

De leerkracht laat de kinderen op het lesdoel reflecteren m.b.v. het uitstapkaartje en stelt hierbij verdiepings- en uitbreidingsvragen.	
--	--

Differentiatie

De leerkracht begeleidt taalzwakke kinderen tijdens het zelfstandig werken bij het maken van de oefeningen.	Taalzwakke kinderen profiteren van begeleide oefening: het maken van de oefeningen onder begeleiding van de leerkracht. Dit kan bijvoorbeeld plaatsvinden aan een instructietafel.
De leerkracht laat taalzwakke kinderen extra oefenen in het oefendeel.	
De leerkracht geeft taalzwakke kinderen eventueel verlengde instructie (zie achter in de handleiding) De verlengde instructie is opgebouwd volgens de stappen 'samen doornemen' en 'samen doen'.	
De leerkracht laat kinderen die meer uitdaging aankunnen, werken aan 'Meer taal'.	
De leerkracht laat taalsterke en/of taalbegaafde kinderen werken aan het plusmateriaal van <i>Taal actief</i> .	

Algemeen

De leerkracht wijst de kinderen op verschillende momenten op het gebruik van het opzoekboekje. Zij laat de kinderen het opzoekboekje actief gebruiken als hulpmiddel.	Het opzoekboekje is een belangrijk hulpmiddel tijdens de lessen taal verkennen. Het is van groot belang dat de leerkracht de kinderen leert het opzoekboekje goed en zelfstandig te gebruiken tijdens de instructie en de zelfstandige verwerking. Het veelvuldig gebruik van het opzoekboekje draagt bij aan automatisering en zelfstandigheid.
De leerkracht gebruikt de terminologie van <i>Taal actief</i> voor een goede doorgaande lijn in de school. (zie opzoekboekje)	Voor een goede doorgaande lijn binnen taal verkennen moet in de hele school dezelfde terminologie en dezelfde uitleg gebruikt worden. Dit voorkomt cognitieve verwarring bij de kinderen. Leerkrachten hebben bepaalde taalaspecten vroeger zelf op een andere manier geleerd en ze hebben misschien jarenlang op een andere manier lesgegeven. Zij kunnen waarschijnlijk wel wat hulp gebruiken bij de overstap naar de nieuwe terminologie en uitleg.
Bij de lessen over zinsdelen en woordsoorten staat 'taal snappen' centraal (dus niet het aanleren van trucjes).	<i>Taal actief</i> hanteert een zorgvuldige opbouw van grammatica volgens het model van de activerende didactiek: voelen – vatten – verwerken. Zo leren kinderen taal steeds beter snappen. Soms maken leerkrachten zich zorgen als kinderen het ontleden nog niet hebben geautomatiseerd. Dat is niet nodig. Door de eenduidige aanpak, oefening en herhaling in <i>Taal actief</i> gaan ze taal steeds beter snappen. Zo kunnen ze groeien.

	Soms gaat een leerkracht toch zelf op zoek naar een alternatief, zoals het aanleren van trucjes om de persoonsvorm te vinden. Hierdoor is geen sprake meer van een doorgaande leerlijn. Voor de automatisering is het juist van belang dat alle leerkrachten blijven vasthouden aan dezelfde didactiek. Het aanleren van trucjes staat bovendien haaks op het uitgangspunt van 'taal snappen'. Bespreek dit binnen het team en maak hier afspraken over.
De leerkracht voegt in groep 4 t/m 6 geen activiteiten toe waarbij kinderen alleen moeten ontleden.	Het benoemen van zinsdelen en woordsoorten (het ontleden) wordt in de les vaak genoeg geoefend. Veelal gebeurt dit in de fase van het verwerken. Daarnaast kan extra geoefend worden in het oefendeel. In groep 4, 5 en 6 is dit meer dan genoeg. Extra laten ontleden draagt niet bij aan 'taal snappen' en is in deze groepen niet nodig. In groep 7 en 8 kan eventueel extra materiaal worden ingezet om te oefenen. Let bij de keuze van het extra oefenmateriaal op de gebruikte terminologie en afkortingen: komen deze overeen met die van <i>Taal actief</i>?
De les taal verkennen duurt ongeveer 40 minuten.	
De leerkracht gebruikt alleen ondersteunende hulpmiddelen van <i>Taal actief</i> voor een goede doorgaande lijn in de school. (zie opzoekboekje)	Zorg dat de klassen niet vol hangen met allerlei schema's en prints die zelfgemaakt zijn of op sociale media rouleren. Dit materiaal is goed bedoeld, maar meestal niet effectief. Het is effectiever om de kinderen te leren het opzoekboekje te gebruiken.